

Učiteljski Tovariš

Glasi „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

SKLUA

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Slovenskemu učiteljstvu. — — — Ivo Trošt. — Slovenskemu narodu. — Fr. Levac: Slovenski pravopis. — L. Lavtar: Močnikovo razštevaje. — Književnost in umetnost. — Vestnik.

Slovenskemu učiteljstvu.

Dne 3. in 4. velikega srpana t. l. priredi „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ X. skupščino v središču Slovenije, v naši beli Ljubljani.

V desetih letih življenja si je stekla „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ za slovensko učiteljstvo toliko neminljivih zaslug, da moramo nje desetletnico kar naj-slovesnejše praznovati, kar nam bo toliko prijetnejša in slajša naloga, ker si je izbrala v zborovališče srce slovenske zemlje, lepo slovensko Ljubljano.

Slovensko učiteljstvo bo takrat prihitelo iz vseh slovenskih pokrajin, da vidi svojo mater, gojiteljico in pospeševaljico čistega narodnega navdušenja, da vidi, kako presrečno more pozdraviti bela Ljubljana vrle borivce narodne prosvete, ki širijo po slovenskih deželah narodno zavest ter navdušenje in ljubezen do domače knjige in pesmi.

A prihitelo bo takrat slovensko učiteljstvo v stolico slovensko tudi zategadelj, da se pobliže spozna med seboj, da ojači in utrdi vez prijateljstva, ki spaja stoglavo četo v eno telo, bo prišlo v belo Ljubljano, da zopet kaj koristnega ukrene v prosep in bujni razvitek našega ljudskega šolstva.

„Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ priredi v predvečer glavnega zborovanja velik jubilejni koncert v proslavo petdesetletnice blagotvornega, plodonosnega vladanja presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I. in v proslavo svoje desetletnice. Pri tem koncertu, katerega čisti dohodek bomo naklonili učiteljskemu konviktu, bo sodelovalo vse slovensko učiteljstvo, ki je združeno v „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“ ter bo tako sijajno proslavilo veliki jubilej presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I., ki je dal z novim šolskim zakonom ljudskemu šolstvu zdravo in krepko življenje.

Ivo Trošt.

(K I. zvezku „Zabavnih listov za slovensko mladino.“)

In tamkaj, kjer sem učiteljeval prvo leto, sem se seznanil tudi z njim.

Bilo je v nedeljo popoldne — dolgočasen, pust dan! Brila je huda burja, ki je podila temne oblake pod nebom semintja . . . Ko sem odorglal običajno „Trikrat sveto“, sem se zaprl v sobo, kjer sem stanoval, sem zapalil cigareto, roke potisnil v žepe in malomarno zrl skozi okno po vasi . . .

Vse prazno, oh!

Toliko sem bil že takrat previden, da sem si pre-skrbel tolažnika za tako neznosno dolgočasne hipe. Ko sem se nasitil knjige, sem stopil v klet ter si nalil v vrč iz malega soda kipeče vinske kapljice, ki sem jo dobil dober kup pri prijatelju v bližnjem trgu. Dragega vina ni bilo v moji kleti!

In ko sem nagnil vrč, da bi zamoril z dolgim požirkom temne misli ter si zbudil kaj več veselosti v mladih prsih, je nekdo potrkal na vrata.

In odtrgal sem vrč od suhih ustnic in mislil sem: „Hvala Bogu, nekdo je zabredel v to Sibirijo mojega življenja!“

In hlastno sem odprl vrata . . .

Zunaj pa je stal deček, ki mu je burja ožgala lica, da so mu žarela kot sama kri. Pomolil mi je prav pod nos pisemce: „Nate!“

In vzel sem in čital: „Pri L. na Vrhpolju jour-fixe. Pridi! — S—a, W—r, Ivo Trošt.“

In kakor bi bilo sonce posvetilo prav v sredo moje mračne duše, tako sem bil vzradoščen teh kratkih besed. Ni bila sicer naša navada, da bi tako nazivali svoje sestanke, a danes so si jo izmislili ti vrli fantje in so krstili staro dete z novim imenom. No, saj je bila nedelja!

In šel sem naglo, kakor da gori za menoj. Črez kratke pol ure pa sem bil med njimi. Dva sem poznal, tretjega ne. Bil je pa ta tretji srednjerastel mož okolo 30 let z očali na nosu in s cigareto v ustih. Pod skrbno po sredi razčesanimi lasmi se mi je zasvetilo visoko čelo, ki ga je križala navpična, precej globoka brazgotina. Pri-kupno lice mu je prešinil prijazen nasmeh, da se mu je zazibala francoska brada. Bil je to Ivo Trošt!

Ko sem se dodobra oddahnil, mi je nalil čašo — kakor pravimo — skupoma. In zapeli so kozarci, in Ivo in jaz sva se pobratila in izpila sva vino do zadnje kaplje.

Potem pa smo govorili in bili dobre volje . . .

V kipečih glasovih bo dalo slovensko učiteljstvo duška onim globokim čutilom, ki jih goji v sebi in zbuja drugim do predobrega vladarja in do Njegove prejasne hiše.

Sploh bo ves ta sestanek slovenskega učiteljstva veljal slavljenju zlatega cesarjevega jubileja.

Nadejamo se, da ne bo slovenskega kraja, ki bi ne poslal v onih dneh člena slovenskega učiteljstva v stolico slovensko, nadejamo se, da se bo zbralo takrat v prenovljeni naši Ljubljani slovensko učiteljstvo v mogočem številu, lepo združeno v krepki slogi, v gorkem prijateljstvu, v srčni ljubezni.

Da nam bo mogoče pripraviti in urediti vse potrebno, prosimo uljudno vsako in vsakega, ki misli one dni preživeti v Ljubljani, da javi podpisanemu tajniku čestito ime.

Na veselo svidenje v beli naši Ljubljani!

Za ljubljanski krajevni odbor:

Častni predsednik:

Ivan Hribar l. r.,

župan.

Juraj Režek l. r.,

predsednik.

Engelbert Gangl l. r.,

tajnik.

Jakob Dimnik l. r.,

urednik.

Janko Likar l. r.,

podpredsednik.

Frančišek Črnagoj l. r.,

blagajnik.

Slovenskemu narodu.

Ponosni smo Slovenci na prirodne lepote naše domovine. Ponosni smo na svoj jezik, ki sega s svojimi divnimi oblikami daleč tja v one čase, ko sta sveta brata Ciril in Metod oznanjala Slovenom veličja božja v domači besedi. Ponosni smo na nepregledno število juna-

kov, ki so umirali za cesarja in domovino na bojnem polju. Ponosni smo na veleume, ki so se proslavili v raznih vednostnih strokah. Ponosni smo na vse tiste može, ki so s svojim vzornim delovanjem in z uma svetlim mečem omogočili, da se sedaj naš narod po pravici lahko prišteva prosvetljenim narodom.

Položi na skudelico svetovne kulturne tehtnice poezije doktorja Franceta Prešerna, in nepristranski sodnik mora reči: Slovenski narod je zbok teh poezij vreden drug velikim kulturnim narodom.

Doktor France Prešeren — naš slavec, ki si opeval v nedosežnih pesmih ljubezni sladkost in njene bridkosti, — naš Orfej, ki so Te nebesa poslala „otajat Krajna našega sinove, njih in Slovencev vseh okrog rodove z domačmi pesmam“, — naš voditelj, ki si „nam srca vnel za čast dežele, med nami potolažil razprtije in spet zedinil rod Slovenščine cele“, — propovednik Slovanstva, oznanujoč nam, da „največ sveta otrokom sliši Slave“, — prorok naš, ki si kakor Jeremija lil solze domovinske ljubezni radi naše tožne minolosti videč, kako „na tleh leže Slovanstva stebri stari, ječe pod težkim jarmom sini Slave“ ter v duhu gledajoč, kako „vremena Kranjcem bodo se zjasnile, jim milše zvezde kakor zdaj sijale“, — doktor France Prešeren, stvaritelj našega lepega slovstva, naš veliki, neprecenljivi pesnik, na Tebe je ponosen naš narod.

To je pokazal, ko ti je l. 1852. postavil na grob kameniti spomenik. To je razodel l. 1872., ko je odičil Tvojo rojstveno hišo s spominsko ploščo. To je osvedočil, ko je proslavil Tvoj spomin z obeliskom, dvigajočim se na obali Blejskega jezera, katerega krasoto si tako vneto opeval. To je pokazal, ko je eno najživahnejših ulic ljubljanskega mesta imenoval s Tvojim slavnim imenom. Davnoletna namera pa, katere uresničenje pričaj vsemu voljnemu svetu, kako se slovenski narod ponaša s svojim ljubljencem doktorjem Francetom Prešernom in kako mu je hvaležen, se — žal — dosedaj ni še izvela — namera, da bi se na-

In od takrat je preteklo pet let, nekaj mesecev in nekoliko dni. V tej dobi sem se večkrat še sestal z Ivom in posetil sem ga tudi že na domu, na Razdrtem pri Postojini, kjer lika v razdrti šoli prebrisane notranjske glavičice . . .

Seveda me je seznanil tudi s svojo družinico, s svojimi „trošči“, kakor je dejal šaljivo Ivo Trošt . . .

Velikokrat pa ga srečavam po naših listih, po leposlovnih in političnih.

Ivo Trošt je prijel v zgodnjih letih za pero ter je v dobi svojega pisateljevanja napisal obilico povesti v „Ljubljanskem Zvonu“, v „Domu in Svetu“, v „Vrtcu“, v „Zabavni knjižnici“ Slovenske Matice, pod črto v „Slovenskem Narodu“, v „Edinosti“ in morda še kje drugod. Kar je dosegel Trošt ali — kakor se tuintam podpisuje — Slavoljub Dobrávec kot slovenski pisatelj-pripovedovavec, to je dosegel sam po sebi, po svoji lepi nadarjenosti, po svoji veliki pridnosti in po svojem vztrajnem, neumornem delovanju.

Svojim povestim zajema snovi ponajveč izmed ljudstva, ki ga obkroža že izza mladih let. Torišča njegovim junakom so lepi kraji Vipavske doline ali čudovite pokrajine gole Kraševine. Tam je Trošt doma. Z bistrim očesom zre svet in ljudi okolo sebe in na tihem svojem domu potem piše in piše . . .

A tudi kot učitelj je strokovnjak. Mnogi članki, ki jih je in ki jih še bo priobčil „Učiteljski Tovariš“, svedočijo, da ni Troštu učiteljevanje prazno rokodelstvo, nego da ga dviga v šoli in ob delu za stanovski ugled, za povzdigo učiteljskega stanu pravo navdušenje in globoko pričeanje.

Kot tovariš je Ivo Trošt vrl mož od nog do glave. Tam po Notranjskem izgovarjajo s častjo njegovo ime, pa tudi mi smo ga veseli, ker nam dela čast!

Ivo Trošt je danes v najboljših letih. Dolgo vrsto dni še gleda pred seboj. Duša njegova mu je bogat vir lepih misli in čutov, a svet okolo njega je bogata zakladnica, iz katere more zajemati pisatelj. In tako bomo še čitali marsikaj, kar nam bo ustvarilo njegovo pero.

Ne moremo sicer trditi, da je Ivo Trošt ženijalen, velik umetnik, a vendarle je pisatelj, ki je nekaternikom priljubljen, s katerega povestmi se naslajajo in si žele poznati tega ljubeznivega pripovedovavca iz obličja v obličje.

Če sem s temi vrsticami vsaj na pol predstavil Iva Trošta čitateljem, sem dosegel, kar sem namerjal. On mi pa bo to predrznost v svoji oskromnosti najbrže zameril, a take zamere se kar nič ne bojim!

—n—